

خلیل عقیلی فرج

تذکره
اصوب و قواعد
تفسیر قرآن کریم

اصوب و قواعد تفسیر قرآن کریم

فصل دوم | بخش اول

نقش اختلاف قرائت ها در تفسیر

خلاصه مباحث مربوط به جلسه گذشته

□ معنای مکاتب تفسیری و نخستین مفسران قرآن

□ آشنایی با مکاتب و روش های تفسیر

□ تفاسیر روایی محض

□ تفاسیر عرفانی محض

□ تفاسیر اجتهادی ←

۱- تفاسیر اجتهادی قرآن به قرآن

۲- تفاسیر اجتهادی - روایی

۳- تفاسیر اجتهادی - ادبی

۴- تفاسیر اجتهادی - فلسفی

۵- تفاسیر اجتهادی - علمی

۶- تفاسیر اجتهادی - نسبتا جامع

۷- تفاسیر اجتهادی و باطنی

مباحث مربوط به فایل سوم

- ❑ نقش قرائت در تفسیر قرآن
- ❑ دلایل پیدایش اختلاف قرائت ها
- ❑ تفاوت اختلاف قرائت با تحریف
- ❑ اقسام اختلاف قرائت در آیات قرآن
- ❑ روش برخورد با اختلاف قرائت ها در تفسیر

نقش قرائت در فرایند تفسیر قرآن

۱- تعریف اختلاف قرائت: برخی آیات قرآن کریم با دو یا چند قرائت خوانده شده اند، مانند:

مَالِكِ يَوْمِ الدِّينِ *** مَلِكِ يَوْمِ الدِّينِ

تلاوت زیبای زیر را با دقت استماع نمایید و اختلاف قرائت ها را بشنوید:

آیات ابتدایی سوره اعلیٰ * استاد سعید مسلم

خایل عقیلے فرج * اصول و مقدمات تفسیر

نقش قرائت در فرایند تفسیر قرآن

۲- اهمیت توجه به قرائت های احتمالی یک آیه در فرایند تفسیر: قرائت تعیین کننده ساختار کلمات

و جمله ها است و معنا و مفهوم هر جمله از ساختار کلمات و جملات آن فهمیده می شود.

◀ پرداختن به قرائت نا صحیح در تفسیر، می تواند باعث خطا در فهم مراد خداوند از بیان آیه گردد.

خایل عقیلے فرج * اصول و مقدمات تفسیر

دلایل پیدایش اختلاف قرائت ها

۱-۳ جدایی بین مردم و امام معصوم(ع) در موضوع خلافت

۲-۳ احتمال خطا و فراموشی در قاریان و حافظان

۳-۳ ابتدایی بودن خط و نبود نقطه برای حروف

۴-۳ اختلاف لهجه های قبائل عرب

۵-۳ نبود اعراب و الف در نوشته های قرآن

۶-۳ اجتهاد های شخصی برخی مسلمانان

تفاوت اختلاف قرائت با تحریف

اختلاف قرائت :

جهل ما نسبت به قرائت صحیح که همان قرائت پیامبر اکرم (ص) است.

تحریف:

افزایش یا کاهش یا تغییر عبارتی از قرآن به گونه ای که منظور خداوند را وارونه نشان دهد.

اقسام اختلاف قرائت از منظر تفسیر قرآن

۱- آیاتی که فقط یک قرائت دارند ← اکثریت غالب آیات قرآن

۲- آیاتی که دارای چند قرائت هستند

۱-۲ یک قرائت مشهور و چند قرائت غیر مشهور (شاذ)

← اختلاف در «مِن» و «مَنْ» در آیه «وَمَنْ عِنْدَهُ عِلْمُ الْكِتَابِ» (رعد/۴۳)

۲-۲ دو یا چند تلاوت مشهور ولی بی تاثیر در معنا

← اختلاف در «كُفُوًا» و «كُفُوًا» و... در سوره اخلاص

اقسام اختلاف قرائت از منظر تفسیر قرآن

۲-۳ دو یا چند تلاوت مشهور و موثر در معنا

← اختلاف در «آل یاسین» و «ال یاسین» در آیه «سَلَامٌ عَلٰی اِل یَاسِیْنِ»

◀ حجیت قرائت های هفت یا ده گانه

الف) بررسی تواتر قرائت های رسیده

ب) فقهی

ج) تفسیری

نتیجه نهایی

در صورت وجود دو یا چند قرائت مشهور موثر در معنا، به دنبال قرائت دارای حجیت می گردیم (قرائت متصل به پیامبر اکرم(ص) و در صورت رسیدن به قرائت ارجح، تفسیر را بر مبنای آن انجام می دهیم.

در صورت عدم موفقیت در رسیدن به قرائت ارجح، مراد استعمالی (= معنای متن نه مراد خداوند!) را بر اساس هر یک از قرائت ها بیان کرده و از انتساب هیچ یک از قرائت ها به خداوند خودداری می کنیم.

التماس دعا

رج جانش غم نیند
موسی سار
بر خدا هر که دل

